

УДК 657.45-38:981

ЄХАЛОВ В.В., КРАВЕЦЬ О.В., ГАЙДУК О.І., ЛАВРИЩЕВ О.Д., ВОЛКОВА Н.О.

ДЗ «Дніпропетровська медична академія» МОЗ України

КЗ «Шоста міська клінічна лікарня» ДОР, м. Дніпропетровськ

РОЛЬ МЕДИЧНИХ СТАНДАРТІВ У НАВЧАННІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Резюме. Запровадження нової методології розробки стандартів медичної допомоги обумовлює теоретичні основи належної клінічної практики європейського зразка. Клінічні протоколи є нормативними документами, що визначають вимоги до надання медичної допомоги хворому під час певного захворювання. Співробітниками кафедри анестезіології, інтенсивної терапії та медицини невідкладних станів спільно з викладачами кафедри факультетської хірургії створені медичні стандарти надання медичної допомоги в абдомінальній хірургії та колопроктології. Використання медичних стандартів і клінічних протоколів у підготовці лікарів-інтернів за різними спеціальностями дозволяє оптимізувати мотиваційний підхід до навчання молодих колег, покращити результати їх теоретичної та практичної підготовки.

Ключові слова: лікарі-інтерни, навчання, медичні стандарти, клінічні протоколи.

Вступ

Організація підготовки медичного фахівця за державними освітніми програмами, що концептуально відповідають вимогам провідних вищих освітніх закладів, впровадження в навчальні програми перспективних сучасних досягнень світової науки та технології є важливими проблемами сьогодення. Післядипломна підготовка лікарів розглядається як підрозділ системи освіти, що дозволяє здобути нові знання, отримати первинну та вторинну спеціалізацію, удосконалити знання з будь-яких медичних фахів, пройти передатестаційну підготовку та тим самим піднятися на більш високий професійний рівень. Важливим напрямком підвищення якості медичної допомоги, орієнтованим на перехід від інтуїтивної або стереотипної практики до науково виваженої, щоб результат лікувально-профілактичного процесу меншою мірою залежав від особистості медичного працівника і спирався на досягнення сучасної доказової медицини, є стандартизація медичної практики та її організація, що дозволяє розв'язати проблему систематизування та впорядкування знань лікарів-інтернів, які були здобуті під час навчання у вищому медичному навчальному закладі, і оптимізації підготовки лікарів-інтернів шляхом впровадження стимулюючих педагогічних принципів. Алгоритми широко застосовуються в системі підготовки та перепідготовки лікарів та медичного персоналу. Алгоритмічна логіка, що покладена в основу розробки клінічних протоколів, впливає з форми стандартизації медичної допомоги, яка вважається найбільш ефективною на сучасному етапі. На сьогодні в Україні швидко розвивається стандартизація медичних технологій. Наказами МОЗ України затверджено ряд

стандартів медичної допомоги населенню, розпочато створення клінічних протоколів тощо. Кількість напрацьованих документів постійно збільшується, але все частіше вони піддаються критиці з боку самих же науковців і лікарів, оскільки заходи, включені до медичних стандартів, не відповідають повною мірою потребам медичних працівників і пацієнтів, а рівень доказовості протоколів лікування обмежується експертним методом [1, 2]. На сьогодні найбільш ефективним засобом управління якістю в системі охорони здоров'я є індустріальна модель. За результатами виконання проекту «Підтримка розвитку системи медичних стандартів в Україні» планується запровадження сучасної технології стандартизації медичної допомоги, створення умов для переходу до індустріальної моделі та широкого застосування доказової медицини, прикладом чого служать медичні стандарти для 15 нозологічних форм. Такий шлях розвитку управління охороною здоров'я зумовить економію державних коштів за рахунок адаптації готових клінічних рекомендацій і стандартів розвинених країн світу. Запровадження нової методології розробки стандартів медичної допомоги обумовить теоретичні засади належної клінічної практики європейського зразка [3].

Матеріали та методи

Як засіб навчання, клінічний протокол використовується як метод самооцінки, що можна за-

© Єхалов В.В., Кравець О.В., Гайдук О.І.,

Лавріщев О.Д., Волкова Н.О., 2015

© «Медицина невідкладних станів», 2015

© Заславський О.Ю., 2015

стосовувати самостійно без офіційного нагляду з освітніми цілями, шляхом порівняння варіаційності фактичної практики з типовими клінічними протоколами [4]. Клінічні протоколи є нормативними документами, що визначають вимоги до надання медичної допомоги хворому під час певного захворювання, певного синдрому або в певній клінічній ситуації, медичній організації. Їх використання в повсякденній практиці дозволяє вибрати оптимальні технології профілактики, діагностики, лікування та реабілітації для конкретного пацієнта. До того ж неабияке значення мають обґрунтування основної проблеми державних гарантій надання медичної допомоги населенню, захист прав пацієнта та лікаря при розв'язанні суперечливих та конфліктних питань, проведення експертизи та оцінки якості медичної допомоги хворим із певними захворюваннями або в певній клінічній ситуації, планування заходів із його вдосконалення. Стандартизація медичної допомоги дозволяє планувати обсяги медичної допомоги та визначати необхідні витрати для надання медичної допомоги. Валідний клінічний протокол включає в себе модель пацієнта та критерії віднесення хворого до моделі. Для професійної моделі характерна саморегуляція. У ній якість медичної допомоги визначають як відсутність дефектів та відповідність стандартам. Модель базується на ствердженні, що лікар володіє найбільшою інформацією щодо потреби пацієнта та надає допомогу з огляду на це. Спеціальні знання лікаря та володіння індивідуальною інформацією відіграють провідну роль у використанні ресурсів. Окрім цього, складовими медичного стандарту є:

- перелік медичних послуг основного та додаткового асортименту (залежно від умов надання та функційного призначення медичної допомоги при багатопрофільності медичної установи);
- перелік лікарських засобів основного та додаткового асортименту;
- стандартні операції та процедури з виконання вимог протоколу;
- вимоги до режиму праці, відпочинку, лікування або реабілітації;
- вимоги до дієтичних обмежень;
- особливості отримання інформованої згоди пацієнта при виконанні протоколу та додаткова інформація для пацієнта та членів його сім'ї;
- можливі завершення для кожної моделі з урахуванням кожного етапу діагностики та лікування, тимчасових параметрів отримання результату;
- індикатори якості медичної допомоги хворим, допомога яким надається відповідно до даних клінічних протоколів.

Мотивація оволодіння медичними стандартами полягає в тому, що майбутній медичний працівник розуміє, що лікувальна установа не тільки користується його ресурсами, але й готова поповнювати їх за рахунок підвищення професійної кваліфікації різного рівня. Коли людина відчуває мотивацію, вона прагне, зі свого боку, до максимальної ефективності праці. У перспективі піклування керівництва про

персонал стимулює співробітників до максимально якісного виконання своєї роботи та відповідального ставлення до неї. Опанування медичними стандартами освіжає сприйняття своєї професії, розкриває її нові ракурси, а отримані технології стимулюють лікарів-інтернів у процесі роботи та позбавляють трудову діяльність від рутинності: активність у роботі підвищується.

Результати та їх обговорення

Співробітниками кафедри анестезіології, інтенсивної терапії та медицини невідкладних станів спільно з викладачами кафедри факультетської хірургії створені медичні стандарти надання медичної допомоги в абдомінальній хірургії та колопроктології. Стандарти включають алгоритми діагностики, формування діагнозу, обсяг оперативного втручання, передопераційну підготовку, механічні та медикаментозні профілактичні заходи, особливості проведення анестезіологічної допомоги, післяопераційну терапію тощо [5, 6]. На сьогодні використання клінічних протоколів у підготовці лікаря-анестезіолога стало невід'ємною складовою педагогічного процесу на кафедрі. Особливістю стандартів є те, що вони дозволяють зберігати індивідуальний підхід до кожного хворого. Інтенсивна терапія докорінно розрізняється залежно від ступеня дегідратації, рівня крововтрати, виду, обсягу та терміну оперативного втручання. Вміння є однією з основних складових післядипломного навчання. Воно дозволяє оперувати складною системою теоретичних знань і практичних навичок у розв'язанні досить складних, нетипових, нестандартних професійних задач. IV (творчий) рівень вміння досягається тоді, коли лікарю надаються умови для самостійного здобуття нових знань або способів дії — це так звана суб'єктивна творчість, що полягає в самостійному відкритті нових для нього, але вже відомих науці даних. Тобто, надаючи певну свободу лікарю при самостійній роботі, медичний стандарт є певним кістяком, на основі якого надалі базуються набуті знання та вміння. Клінічні протоколи не дозволяють лікарю випустити найбільш важливі моменти діагностичного та лікувального алгоритму. Стандарти-рекомендації, на відміну від законодавчих стандартів (обов'язковість виконання яких прирівнюється до сили закону), не потребують жорсткого виконання затвердженої раз і назавжди методики. При їх виконанні можливі варіанти, використання яких сприяє розвитку гнучкості клінічного мислення. На цій основі виникає можливість проведення навчання у формі проблемно-орієнтованої дискусії, майстер-класу, круглого столу, метою чого є формування лікаря-спеціаліста, який в умовах дефіциту часу зможе знайти оптимальне вирішення тяжкої стандартної та нестандартної ситуації. На завершення опанування певною темою стандарти-рекомендації використовуються нами як елемент контролю за якістю професійної підготовки лікаря-інтерна будь-якого фаху.

Висновки

Зважаючи на вищенаведене, використання медичних стандартів і клінічних протоколів у підготовці лікарів-інтернів за різними спеціальностями дозволить:

— оптимізувати мотиваційний підхід до навчання молодих колег;

— покращити результати їх теоретичної та практичної підготовки.

Список літератури

1. Клінічні протоколи спеціалізованої допомоги хворим на злоякісні новоутворення. Рекомендації щодо стандартизації медичної допомоги хворим на злоякісні новоутворення / Шалімов С.О., Ганул В.Л., Федоренко З.П. та ін. — К., 2006. — Випуск 1. — 123 с.
2. Шалімов С.О., Ліщишина О.М. Концептуальні питання стандартизації спеціалізованої допомоги хворим на злоякісні новоутворення // Лікарська справа. — 2005. — № 3. — С. 77-81.

3. Ліщишина О.М., Степаненко А.В. Належна практика створення медичних стандартів як основа для належної клінічної практики // Український медичний часопис. — 2006. — № 3(53). — С. 21-27.

4. Лехан В.М., Гук А.П. Методичні підходи до розробки медичних стандартів: Навчально-методичний посібник. — К., 2000. — 28 с.

5. Использование регионарных стандартов обследования и лечения при подготовке врачей курсантов на курсах усовершенствования / Клигуненко Е.Н., Ехалов В.В., Станин Д.М., Петренко Ю.С., Фроленко В.В., Снисарь В.И. // Тези доповідей 4-ї Міжнародної конференції «Наука і освіта». — Дніпропетровськ, 2001. — Т. 6. — С. 20.

6. Березницький Я.С., Клигуненко О.М., Ехалов В.В. До стандартизації та уніфікації дегідратації у хірургічних хворих // Клиническая хирургия. — 2004. — № 11-12. — С. 8.

Отримано 05.09.15 ■

Ехалов В.В., Кравец О.В., Гайдук О.И., Лаврищев А.Д., Волкова Н.А.

ГУ «Днепропетровская медицинская академия»

МЗ Украины

КУ «Шестая городская клиническая больница» ДООС,
г. Днепропетровск

Yehalov V.V., Kravets O.V., Gaiyduk O.I., Lavrishchev O.D., Volkova N.O.

SI «Dnipropetrovsk Medical Academy» of Ministry of Health
of Ukraine

MI «Sixth Municipal Clinical Hospital» DRC, Dnipropetrovsk,
Ukraine

РОЛЬ МЕДИЦИНСКИХ СТАНДАРТОВ В ОБУЧЕНИИ ВРАЧЕЙ-ИНТЕРНОВ РАЗНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Резюме. Введение новой методологии разработки стандартов медицинской помощи обуславливает теоретическую основу надлежащей клинической практики европейского уровня. Клинические протоколы представляют собой нормативные документы, в которых определяют требования к оказанию медицинской помощи больному при определенном заболевании. Сотрудниками кафедры анестезиологии, интенсивной терапии и медицины неотложных состояний совместно с преподавателями кафедры факультетской хирургии созданы медицинские стандарты оказания медицинской помощи в абдоминальной хирургии и колопроктологии. Использование медицинских стандартов и клинических протоколов при подготовке врачей-интернов разных специальностей позволяет оптимизировать мотивационный подход к обучению молодых коллег, улучшить результаты их теоретической и практической подготовки.

Ключевые слова: врачи-интерны, обучение, медицинские стандарты, клинические протоколы.

ROLE OF MEDICAL STANDARDS AT TEACHING OF INTERNS OF DIFFERENT SPECIALTIES

Summary. Introduction of a new methodology of medical care providing guarantees theoretical basis for adequate clinical practice of the European level. Clinical protocol is a regulatory document defining the requirements to medical care according to illness managed. The employees of department of anaesthesiology, intensive therapy and medicine of the urgent states jointly with the teachers of the department surgery developed medical standards for providing medical care in abdominal surgery and coloproctology. Using health care standards and clinical protocols while teaching interns of different specialties allows optimize motivational approach to teaching young colleagues, improve the results of their theoretical and practical preparation.

Key words: interns, education, health care standards, clinical protocols.